

Cenne, bezcenne/
utraczone

Rada redakcyjna
Sławomir Adamczyk, Monika
Różko, Jacek Miler, Piotr
Ogrodzki, Urszula
Paszkiewicz, Anna Rużycka

Redaktor naczelny
Barbara Kobialska

korekta
Krystyna Juriewicz

zdjęcia:
Robert Chibel, Brunon
Cynalewski, Stanisław Pitak,
Piotr Ogrodzki, Andrzej Stasiak,
Teresa Żółtowska-Buszcza

Ośrodek Ochrony
i Konserwacji Zabytków
00-461 Warszawa,
Al. Ujazdowskie 6
tel./fax 621 04 45
tel. 628 22 85

Biuro Pełnomocnika Rządu
ds. Polskiego Dziedzictwa
Kulturalnego za Granicą
00-071 Warszawa,
ul. Krakowskie Przedmieście
15/17
tel./fax 826 30 59

wydawca
Pagina sp. z o.o.
02-878 Warszawa,
ul. Gajdy 38a
Zamówienia
na egzemplarze
prosimy kierować
pod adresem
redakcji

Pieta (Oplakiwanie) autor nieznany, 1 poł. XVIII w.
Na okładce: fragment obrazu po konserwacji.

w numerze:

3

Od Pełnomocnika Rządu

4

Trumny św. Wojciecha

5

Kradzież w Gnieźnie

6

Rekonstrukcja relikwiarza

8

Najpiękniejsza polska buława

10

Katalog strat

15

Złodziej w Galerii Narodowej
w Oslo

16

Nieznane zbiory heraldyczne

18

Straż Pożarna na rzecz ochrony
zabytków

19

Szczęśliwie ocalony

20

Obrazy z Grodna

22

Kradzież z Auli Leopoldyńskiej

23

Interpol

24

Summary

27

Z prac Biura Pełnomocnika
Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa
Kulturalnego za Granicą

Materialne świadectwa kultury polskiej rozproszone są po całym świecie. Każde z nich stanowi pamiątkę związaną z naszymi dziejami, historią, działalnością rodaków na wszystkich kontynentach. Polskie ślady znajdujemy w różnych miejscach, czasami bardzo niezwykłych. Do dzisiaj można podziwiać za granicą dzieła architektury, których twórcami są polscy architekci. Liczne pomniki w wielu miejscowościach upamiętniają pobyt i działalność najświetniejszych artystów, pisarzy, myślicieli, którzy wpisali się na karty historii wielu narodów. Również na wielu cmentarzach znajdziemy polskie akcenty. Burzliwa historia Polski, a zwłaszcza ostatnich 250 lat, przyczyniła się do tego, że tak ogromna liczba polskich dóbr kultury znajduje się poza granicami państwa. Nie wszystkie zabytki i pamiątki są znane polskiemu społeczeństwu. Szczególną rolą Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą jest podejmowanie szerokiej działalności uwzględniającej wszystkie możliwe formy, które zmierzają do osiągnięcia właściwego stanu zachowania polskiego dziedzictwa kulturalnego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej. Poszukiwania na międzynarodowych rynkach antykwarycznych dzieł sztuki utraconych w wyniku wojen, nielegalnych działań, prowadzenie rozmów między państwowych o zwrocie do Polski zrabowanych dzieł sztuki w okresie II wojny światowej, promowanie badań nad polskim dziedzictwem poza granicami, pomoc instytucjom i organizacjom emigracyjnym oraz informacja i propagowanie wiedzy o polskim dziedzictwie – to tylko część działań pełnomocnika. „Cenne, bezcenne/ utracone” to niezwykle pismo. Jego otwarta formuła pozwala na zaprezentowanie nie tylko specjalistom, ale również szerokiej opinii publicznej tematów, które dotychczas bądź nie znajdowały zainteresowania, bądź były prezentowane marginalnie. Na temat strat i zagrożeń, na jakie są narażone dobra kultury narodowej, można pisać bardzo dużo. Ponad 1500 kradzieży popełnianych

co roku na szkodę dóbr kultury obrazuje jeden ze współczesnych problemów ochrony dóbr kultury. Kolejny problem to straty jakie ponosimy w wyniku pożarów. Pastwą ognia padają wspaniałe zabytki sztuki i architektury, które bezpiecznie przetrwały kilkadziesiąt lat. Przetrwały szczęśliwie powstania, rozbiory, wojny światowe, a znikają bezpowrotnie w okresie, kiedy powinny być najbardziej bezpieczne. Szczególnie zagrożone są tutaj zabytki architektury drewnianej. Do ukazania wszystkich tych problemów, zaprezentowania najcenniejszych i najbardziej zagrożonych dóbr kultury jest miejsce na łamach nowego pisma. Otwarta formuła w szerokim zakresie pozwala zaprezentować również tematy znajdujące się w sferze zainteresowań Pełnomocnika Rządu ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą. W pierwszych dwóch numerach przedstawiono między innymi działalność związaną z rejestracją strat wojennych oraz okoliczności utraty jednego z najcenniejszych obrazów znajdujących się w polskich kolekcjach muzealnych - „Portretu młodzieńca” Rafała z Muzeum Czartoryskich w Krakowie. W bieżącym numerze przedstawiona została praca działu Biura Pełnomocnika dokumentująca zabytki nieruchome i ruchome znajdujące się na byłych Kresach Wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Niezwykłym wydarzeniem była opisana konserwacja kilkunastu obrazów pochodzących z kościoła w Grodnie. Mam nadzieję, że „Cenne, bezcenne/ utracone” wpisze się na trwałe w polski rynek wydawniczy, powiększając się z czasem zarówno pod względem objętości jak i nakładu. Chciałbym życzyć inicjatorowi pisma - Ośrodkowi Ochrony i Konserwacji Zabytków oraz całej Radzie Redakcyjnej wielu sukcesów, a przede wszystkim utrzymania wysokiej wartości merytorycznej pisma.

Prof. dr hab. Tadeusz Polak

Pełnomocnik Rządu

ds. Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą
Wiceminister Kultury i Sztuki